

POSTANOWIENIE

Dnia 21 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania Z. F.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu
o wysokość podstawy wymiaru składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 21
września 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Poznaniu
z dnia 23 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 736/21,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**II. zasada od Z. F. na rzecz organu rentowego 1.800 zł (tysiąc
osiemset) z ustawowymi odsetkami tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 lutego 2020 r. organ rentowy określił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne Z. F. za okres od listopada 2008 r. do maja 2009 r., oraz od sierpnia 2011 r. do stycznia 2020 r. z tytułu prowadzenia działalności jako wspólnik spółki jawnej F.

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 13 maja 2021 r. zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne Z. F., podlegającego ubezpieczeniom jako osoba prowadząca działalność gospodarczą, stanowi kwota zadeklarowana przez odwołującego. Sąd Okręgowy podniósł, że pomimo zarejestrowania, spółka w istocie nie prowadziła

żadnej działalności. Nie były również podejmowane jakiekolwiek działania związane z przygotowaniem do podjęcia przez spółkę działalności, nie wynajęto lokalu, nie zawarto umowy o prowadzenie księgowości, czy umowy o prowadzenie rachunku bankowego, nie podjęto też działań mających skutkować pozyskaniem klientów. Zdaniem Sądu Okręgowego skoro odwołujący faktycznie nie prowadził w sposób zorganizowany i stały, pozarolniczej działalności gospodarczej jako wspólnik spółki jawnej, to organ rentowy nieprawidłowo uznał, że w okresie wskazanym w sentencji decyzji ubezpieczony jest zobowiązany do opłacenia składek na ubezpieczenie zdrowotne z tego tytułu.

Sąd Apelacyjny uznając apelację organu rentowego za w pełni uzasadnioną, zmienił zaskarżony wyrok na mocy art. 386 § 1 k.p.c. orzekając o oddaleniu odwołania. Zauważył, że poglądy Sądu Najwyższego, na których oparł się w swoim rozstrzygnięciu Sąd Okręgowy, zostały wyrażone w odniesieniu do osoby prowadzącej działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji osób prowadzących pozarolniczą działalność, a zatem osoby, o której mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy systemowej. Tymczasem sytuacja prawna wspólników spółki jawnej jest inna. Dla rozstrzygnięcia znaczenie ma, że z mocy art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej wspólników, między innymi spółki jawnej, uważa się za osoby prowadzące pozarolniczą działalność, które w oparciu o art. 6 ust. 1 pkt 5 tej samej ustawy - podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, zaś wedle jej art. 12 ust. 1 - także obowiązkowemu ubezpieczeniu wypadkowemu. W konsekwencji, również wspólnicy spółki jawnej, jako osoby prowadzące pozarolniczą działalność w rozumieniu art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, podobnie jak wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólnicy spółki komandytowej lub partnerskiej, nie mogą być traktowani jako osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą w rozumieniu pkt 1 cytowanego przepisu, ponieważ zostali wyłączeni z tego kręgu w wyniku wyraźnego uznania ich za osoby prowadzące pozarolniczą działalność - art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy, niebędące osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą - art. 8 ust. 6 pkt 1, natomiast o podleganiu przez nich ubezpieczeniom społecznym z tytułu

prowadzenia działalności pozarolniczej decyduje samo posiadanie statusu wspólnika spółki jawnej.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię oraz w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, to jest art. 13 pkt 4 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4 oraz art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej, a także na naruszeniu przepisów postępowania, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), a także potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Podstawowy problem prawny, który zdaniem skarżącego wyłonił się w sprawie, wyraża się w pytaniu, czy w stanie prawnym obowiązującym w dniu wydania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych spornej decyzji (12 lutego 2020 r.) oraz w całym okresie objętym tą decyzją (od listopada 2008 r. do maja 2009 r. oraz od sierpnia 2011 r. do stycznia 2020 r.), wspólnik spółki jawnej, która nigdy faktycznie nie rozpoczęła i nie prowadziła żadnej działalności, w tym działalności gospodarczej, jak również w stosunku do której (poza jedynie formalną rejestracją w Rejestrze Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego) nigdy nie podjęto także żadnych czynności zmierzających do rozpoczęcia prowadzenia przez nią jakiegokolwiek działalności, w tym działalności gospodarczej (w tym nawet czynności organizacyjnych i przygotowawczych), podlegał obowiązkowi ubezpieczenia społecznego i zobowiązany był do opłacania należnych z tego tytułu składek zdrowotnych. Skarżący podniósł, że mający kluczowe znaczenie dla sprawy art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, który reguluje najważniejszą dla rozstrzygnięcia kwestię, a mianowicie rozstrzyga w jakim okresie realizuje się obowiązek ubezpieczenia, w dniu wydawania zaskarżonej decyzji (w dniu 12 lutego 2020 r.), miał całkowicie inną treść, aniżeli obecnie. Dopiero wskutek późniejszej nowelizacji, która - co istotne - weszła w życie dopiero z dniem 18 września 2021 r., dokonanej ustawą z dnia 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw omawiany

art. 13 pkt 4 ustawy systemowej został zmieniony, a po pkt 4 dodano pkt 4a i 4b. Mając powyższe na względzie, jak również powszechnie akceptowaną zasadę racjonalności ustawodawcy, stwierdzić należy, że gdyby było tak, że wykładania omawianych przepisów nie byłaby problematyczna i nie powodowała rozbieżności i kłopotów interpretacyjnych, interwencja ustawodawcy nie byłaby konieczna.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Jeżeli skarżący jako przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien zagadnienie to przedstawić przez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, a także wykazać, że jest to zagadnienie, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, Legalis nr 1508600; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, Legalis nr 1482401; z dnia 24 maja 2016 r., I CSK 666/15, LEX nr 2080880). Innymi słowy istotne zagadnienie prawne powinno kotwiczyć się w regulacji prawnej, która powinna zostać przeanalizowana i opracowana, tak aby to wpierw sam skarżący mógł stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2015 r., III UK 206/13). W tym kontekście należy też zauważyć, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych

spraw (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 15/18, LEX nr 2499790). Chodzi o problem prawny, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 268/17, LEX nr 2508639).

Odnosząc się do drugiej z podstaw przesądu należy zauważyć, że oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, LEX nr 1982406). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej. Nadto nie może być mowy o rozbieżności w orzecznictwie wtedy, gdy wprawdzie w pewnej fazie stosowania jakiegoś przepisu przez sądy, a zwłaszcza przez Sąd Najwyższy, doszło do rozchwiania wykładni albo wyraźnych różnic jurysdykcyjnych poświadczonych odmiennymi rozstrzygnięciami, jednak następnie - po wyjaśnieniu występujących kontrowersji i uzgodnieniu stanowisk - ugruntowany został pogląd, który uzyskał przewagę i ukształtował wykładnię oraz oparte na niej orzecznictwo, niewykazujące już później odchyłeń. Inaczej mówiąc, powoływanie się na rozbieżność w orzecznictwie sądów jako przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie może dotyczyć rozbieżności, która została już usunięta przez ukształtowanie się wyraźnej, umocnionej i stabilnej linii orzeczniczej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016/2/29).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że o ile do dnia 31 grudnia 2002 r. wspólnicy spółek osobowych traktowani byli dla potrzeb podlegania ubezpieczeniom społecznym, jak osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą w rozumieniu art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy systemowej, to od dnia 1 stycznia 2003 r. nie mogą już być tak traktowani, ponieważ z tego kręgu zostali wyłączeni przez wyraźne uznanie ich za osoby prowadzące pozarolniczą

działalność (art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy), ale niebędące osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą. Inaczej mówiąc, członkostwo w spółce jawnej nie jest prowadzeniem działalności gospodarczej, a jej wspólnicy nie podlegają ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia takiej działalności, jak to ma miejsce w przypadku wspólników spółki cywilnej, będących przedsiębiorcami w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej (por. np. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 r., I UZP 4/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 304 i przytoczone tam orzeczenia; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2010 r., II UK 82/10, OSNP 2012 nr 1 - 2, poz. 21). Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie odniósł się wprost do zasygnalizowanego przez skarżącego problemu, rozpoznając sprawę dotyczącą wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, wymienionego w art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej obok wspólnika spółki jawnej. W wyroku z dnia 3 marca 2020 r., II UK 295/18, OSNP 2021 nr 4, poz. 43 (wydanym pod rządami art. 13 pkt 4 przed nowelizacją) Sąd Najwyższy przyjął, że wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością podlega ubezpieczeniom społecznym, choćby spółka nie prowadziła działalności gospodarczej (art. 8 ust. 6 pkt 4 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej). Wskazał, że ustawa ta nawiązuje do definicji działalności gospodarczej tylko w art. 8 ust. 6 pkt 1, a w pozostałych punktach tego przepisu odnosi się do osób prowadzących działalność w różnych formach organizacyjno-prawnych, z których nie wszystkie wykonują działalność gospodarczą *sensu stricto*. Także nie wszyscy przedsiębiorcy są podmiotami ubezpieczenia z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej, gdyż ubezpieczeniem społecznym objęte są wyłącznie osoby fizyczne, co wyłącza osoby prawne i jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonujące we własnym imieniu działalność gospodarczą. O objęciu ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi wspólników spółek osobowych: spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej tworzonych na podstawie Kodeksu spółek handlowych - oraz wspólników jednej tylko ze spółek kapitałowych, to jest jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, o których stanowi art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej, decyduje zatem prowadzenie przez nich działalności pozarolniczej, której zakres pojęciowy nie pokrywa się ściśle

z definicjami działalności gospodarczej. Jedynek wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym na podstawie tytułu określonego w art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. Z treści tego przepisu wynika, że samo posiadanie statusu wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością decyduje o podleganiu przez niego ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej (zob. również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2021 r., I USKP 1/21, OSNP 2021 nr 12, poz. 136). Ponieważ ubezpieczeniowy status wszystkich wspólników spółek, w tym wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, regulują te same przepisy, nie ma wątpliwości, że przywołane stanowisko jest również adekwatne w odniesieniu do wspólników spółki jawnej - tym bardziej, że wynika ono wprost z brzmienia art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2020 r., I UK 337/19, LEX nr 3054462. Sąd przyjął, że wspólnik spółki jawnej jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność, zgodnie z art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, to jest od dnia uzyskania statusu wspólnika do dnia utraty takiego statusu. Stwierdził również, że wpis spółki jawnej do KRS i brak jej wykreślenia (mimo nieprowadzenia działalności gospodarczej przez wspólników) stanowi samodzielną podstawę podlegania ubezpieczeniom społecznym przez wspólników takiej spółki, co wynika wprost z jednoznacznego brzmienia stosownych przepisów. Przywołane konkluzje sprawiają, że nie zachodzą przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[A.P.]

[ms]

